

Ingen selvfølgelighet

Bent Høie

helse- og omsorgsminister

Noen kaller det selvfølgeligheter når jeg snakker om å involvere pasienten. Noen kaller det floskler. Det er ingen av delene.

PÅ NETTSIDENE til Fylkesmannen i Hordaland ligger det mange tilsynsrapporter. Her ligger tilsynsrapport om beredskapsarbeidet i Samnanger kommune. Her ligger tilsynsrapport om tjenester til personer med utviklingshemming i Kvinnherad kommune og tilsynsrapport om NAVs tjenester i Etne kommune.

Midt i den lange rekken med de lange ordene ligger det en rapport som skiller seg ut. Den har en tittel som er ganske kort og ganske annerledes:

«**Dei forsto meg ikkje**»

Dette er fortellingen om en tenåringsjente som ikke fikk hjelpen hun trengte, fra de som skulle hjelpe henne. Fylkeslege Helga Arianson hos Fylkesmannen i Hordaland har ledet arbeidet med rapporten, og samarbeidet med Fylkesmannen i Rogaland og Fylkesmannen i Troms. De har valgt å kalle jenta Ida, slik at leserne lettere kan se henne for seg.

Fylkesmennene hadde hørt om Ida lenge før rapporten ble til. De hadde sett protokoller over tvangen som hadde blitt brukt mot henne, og vurdert om tvangsvedtakene var i tråd med loven.

Så tok Stavanger Aftenblad opp saken. Avisen viet 64 sider til fortellingen om tenåringsjenta og hvordan hun opplevde barnevernet og barne- og ungdomspsykiatrien. Da forsto fylkesmennene at de ikke hadde gjort jobben sin godt nok. De bestemte seg for å se på Idas sak på nytt. Denne gangen gjorde de langt mer enn å sjekke tvangsvedtakene. De så på helheten. De så på barnevernet og barne- og ungdomspsykiatrien fra tenåringsjentas ståsted.

Ida har opplevd mye vondt. Hun vokste opp under forhold som ble oppfattet som så skadelige at barnevernet flere ganger vurderte omsorgsovertakelse. Det skjedde først etter mange hendelser og mange bekymringsmeldinger. Da hadde Ida blitt 15 år.

Men livet hennes ble ikke mindre turbulent etter at det offentlige tok ansvaret for henne. Rapporten fra fylkesmennene på Vestlandet inneholder en lang liste over brudd på lover og forskrifter som skal sikre gode og forsvarlige tjenester til barn og unge som trenger hjelp. Ida ble flyttet til steder og institusjoner der hun ikke ville være, ved bruk av tvang. Protestene hennes ble aggressive og voldelige. Det førte til mer bruk av tvang. Som førte til flere aggressive og voldelige protester.

Ida ble flyttet til steder og institusjoner der hun ikke ville være, ved bruk av tvang. Protestene hennes ble aggressive og voldelige.

Fylkesmennene slår fast at barnevernstjenesten og institusjonene tenåringsjenta bodde på, ikke klarte å forstå, ikke klarte å forebygge og ikke klarte å håndtere Idas reaksjoner. Helga Arianson kommuniserte med tenåringsjenta på sms og Messenger under arbeidet med rapporten. Ida fortalte at ingen spurte henne hva som egentlig gjorde vondt. At ingen spurte henne hva som egentlig plaget henne.

Fylkesmennene gjorde ikke bare jobben på nytt. De gjorde den på en helt ny måte. I tilsynsrapporten kommer tenåringsjenta med sine råd til dem som skal hjelpe barn og unge som henne. Ett av dem lyder slik: «Et barn mister motivasjonen til ALT om man ikke blir hørt. Jeg følte meg rett og slett motløs.»

Ett annet av Idas råd til barne- og ungdomspsykiatrien lyder slik: «Jeg orker nesten ikke å snakke om de. De la meg i reimer. De skulle jo være der for å hjelpe meg. Barne- og ungdomspsykiatrien må hjelpe folk til å få det bedre inni seg.»

Det er ord verdt å lytte til.

Vi vil tydeliggjøre barns og ungdommers rett til å bli hørt og involvert. Derfor har vi sendt et lovforslag ut på høring der vi foreslår at barn i helsetjenesten skal få mer medvirkning i avgjørelser som angår dem.

Vi har også satt ned et utvalg som skal foreslå endringer i tvangsregelverket. Utvalget er spesielt bedt om å vurdere behov å tilpasse reglene til barns og unges særlige behov og rett til beskyttelse.

Men lovendringer er ikke nok. Vi trenger også en bevisstgjøring i psykisk helsevern for barn og unge. Tilsynsrapporten om Ida er et viktig bidrag til dette.

Det får så være at noen kaller det selvfølgeligheter å involvere den det angår. Det får så være at noen kaller det floskler. Rapporten fra fylkesmennene på Vestlandet viser at det ikke er noen av delene.